

فصل هفتم

نفت و گاز

مقدمه

به دلیل اهمیت فعالیت‌های نفت، گاز و پتروشیمی در اقتصاد ایران، اطلاعات آماری مربوط به این فعالیت‌ها در فصل‌های معدن و صنعت منظور نشده و یک فصل مستقل در این سالنامه به آن اختصاص داده شده است.

با استخراج نفت و گاز از اولین چاه نفت در مسجد سلیمان، در سال ۱۲۸۷ شمسی (۱۹۰۸ میلادی)، فعالیت صنعت نفت در ایران آغاز شد و آمارهای مربوط به آن نیز از زمان مذکور گردآوری شده است. پس از ملی شدن صنعت نفت در اسفند ۱۳۲۹، شرکت ملی نفت ایران آمارهای وسیع‌تری را منتشر کرده است. در اولین سالنامه‌ی آماری کشور، آمارهای مربوط به سال ۱۳۳۴ شمسی (۱۹۵۵ میلادی) درج شده است. پس از تأسیس شرکت ملی گاز ایران در اسفند ۱۳۴۴ و شرکت ملی گاز مایع ایران در سال ۱۳۶۶، این دو شرکت نیز به ترتیب آمارهایی در زمینه‌ی گاز طبیعی (L.N.G) و گاز مایع (L.P.G) گردآوری و ارائه کرده‌اند.

در حال حاضر، آمارهای مندرج در این فصل، از شرکت ملی پخش فرآورده‌های نفتی ایران منطقه یزد و شرکت گاز استان دریافت می‌شود.

تعاریف و مفاهیم

نفت خام: مخلوطی از انواع هیدروکربن‌ها با دامنه تقطیر بسیار گسترده به رنگ قهوه‌ای تا سیاه به همراه مواد غیر نفتی مانند گوگرد، آب، نمک، فلزات سنگین و غیره که در اعماق زمین یا دریا به حالت مایع یافت می‌شود.

نفت سفید: مخلوطی از هیدروکربن‌های نفتی در محدوده تقطیر ۱۵۰ تا ۲۷۵ درجه سانتی‌گراد که در حالت طبیعی بی‌رنگ بوده و به‌طور عمده زنجیره‌های هیدروکربنی C_{12} تا C_{15} را شامل می‌شود این فرآورده در بیش‌تر موارد به عنوان سوخت در لوازم نفت‌سوز خانگی به‌کار می‌رود.

نفت کوره: برش‌های سنگین حاصل از پالایش نفت خام که به حالت مایع بوده و از ارزش حرارتی بالایی برخوردار است. نفت کوره با توجه به دامنه تقطیر و گرانی، طبقه‌بندی شده و به‌طور کلی کاربرد اصلی آن تولید حرارت (در کوره‌ها) و یا تولید توان (در کشتی‌ها) می‌باشد.

نفت گاز: از فرآورده‌های میان تقطیر پالایشگاه که دامنه تقطیر آن محدوده ۱۵۰ تا ۳۸۵ درجه سانتیگراد را در بر گرفته و رنگ طبیعی آن زرد کهربایی است. این فرآورده در سیستم‌های حرارتی و مشعل‌ها به‌عنوان مولد حرارت و در موتورهای احتراق داخلی جهت تولید توان مورد استفاده قرار می‌گیرد.

بنزین موتور: مخلوطی از هیدروکربن‌های نفتی سبک مایع به‌طور عمده در محدوده ۵ تا ۱۲ کربن و دامنه تقطیر ۳۸ تا ۲۰۵ درجه سانتیگراد که بر دو نوع است: بنزین سوپر و بنزین معمولی.

سوخت جت: به‌عنوان سوخت موتورهای جت جنگی و مسافری به‌کار می‌رود که برحسب میزان امتزاج نفت سفید مرغوب با سایر فرآورده‌های نفتی سبک (نفتا)، به‌صورت انواع مختلف تولید می‌شود و با اضافه کردن مواد افزودنی به منظور کاهش خوردگی و نقطه انجماد و ... تکمیل می‌شود و در استانداردهای بین‌المللی به نام‌های JP_۴^۱ و ATK_۲^۲ معروف است.

گاز غنی: گاز تحویلی به شرکت ملی گاز ایران (پس از استحصال میعانات گازی) را گویند.

۱) Jet Propellant

۲) Aviation Turbine Kerosene

گاز سبک: گاز غنی که پس از طی مراحل جداسازی و جدا کردن مایعات و میعانات گازی، طبق استانداردهای شرکت ملی گاز ایران به گاز سبک تبدیل می‌شود.

گاز مایع: مخلوطی از پروپان و بوتان که در فشار اتمسفری به حالت گاز بوده اما در دمای محیط و تحت فشار می‌تواند مایع شود.

تزریق گاز: عملیاتی است که در میادین نفتی به منظور افزایش ضریب بازیافت و امکان برداشت نفت خام بیش‌تر از یک میدان نفتی در راستای دستیابی به اهداف کلان اقتصادی کشور صورت می‌گیرد.

مشترک گاز: شخص حقیقی و حقوقی که طبق ضوابط، نسبت به پرداخت هزینه‌های مربوطه اقدام و شماره اشتراک به وی تخصیص یافته است.

مصرف کننده گاز: شخص حقیقی یا حقوقی است که جریان گاز ملک مورد تقاضای وی طبق ضوابط، وصل و آماده بهره‌برداری گردیده است.

خط انشعاب گاز: خط یا خطوط لوله گاز که گاز مصرف‌کنندگان را از طریق خطوط انتقال یا شبکه تغذیه و یا شبکه توزیع تا نقطه تحویل گاز تامین می‌نماید.

سوخت: سوخت شامل: پروپان، بوتان، پنتان پلاس، پنتان، بنزین پیرولیز، رافینیت C4، رافینیت C6، C.F.O و MTBE.

گزیده اطلاعات

تا سال ۱۴۰۱، تعداد روستاهای گازرسانی شده ۷۱۶ روستا و تعداد خانوارهای روستایی برخوردار از گاز ۴۷۵۴۷ خانوار می‌باشد.

تعداد انشعابات گاز در استان در بخش‌های مختلف ۲۷۷۴۵۱ انشعاب می‌باشد. در همین سال، مصرف گاز طبیعی در استان به ۸۴۴۹ میلیون مترمکعب رسیده است.

همچنین، در بین شهرستان‌های استان، بیش‌ترین مصرف گاز طبیعی مربوط به شهرستان یزد با ۳۶۳۲ میلیون متر مکعب بوده است. به عبارت دیگر، شهرستان یزد حدود ۴۳ درصد مصرف گاز طبیعی استان را در سال ۱۴۰۱ به خود اختصاص داده است.

۷-۱- مصرف فراورده‌های اصلی نفتی

نفت کوره (متر مکعب)	نفت گاز (متر مکعب)	نفت سفید (متر مکعب)	بنزین (متر مکعب)	گاز مایع (تن)	سال و شهرستان
۴۴۵۹۹۱	۱۰۵۹۷۰۳	۱۲۴۶۴۴	۴۳۷۷۵۳	۱۶۳۶۸۰ ۱۳۸۵
۴۴۷۳۸۴	۱۲۶۲۸۵۴	۹۸۸۷۹	۴۰۷۴۱۷	۴۶۴۴۴ ۱۳۹۰
۵۹۶۰۴	۹۶۰۵۶۵	۳۱۲۲۱	۵۰۷۵۰۳	۲۸۴۶۵ ۱۳۹۵
۲۴۶۰۶	۱۳۲۳۷۳۳	۱۶۷۴۷	۵۸۸۳۱۸	۲۴۳۷۰ ۱۳۹۷
۳۵۲۹۸	۱۵۷۴۲۵۹	۱۳۴۰۱	۵۹۶۰۱۳	۲۵۱۹۸ ۱۳۹۸
۱۹۰۹۷	۱۶۴۲۴۴۶	۱۱۱۴۷	۴۹۲۹۱۵	۲۷۶۲۴ ۱۳۹۹
... ۱۴۰۰
***	***	***	***	*** ۱۴۰۱
... ابرکوه
... اردکان
... اشکذر
... بافق
... بهاباد
... تفت
... خاتم
... زارچ
... مروست
... مهریز
... میبد
... یزد

ماخذ- وزارت نفت، معاونت برنامه‌ریزی.

۷-۲- تعداد مجاری و نازل های عرضه فرآورده های سوختی

سال وشهرستان	مجاری عرضه سوخت (حمل و نقل زمینی)	مجاری عرضه نفت سفید	جایگاه های سوختگیری گاز طبیعی فشرده (CNG)
..... ۱۳۸۵	۰	۰	۴
..... ۱۳۹۰	۹۷	۰	۳۹
..... ۱۳۹۵	۱۰۷	۱۳۹	۴۶
..... ۱۳۹۷	۱۰۹	۱۰۲	۴۶
..... ۱۳۹۸	۱۱۶	۸۴	۴۶
..... ۱۳۹۹	۱۱۷	۷۵	۴۷
..... ۱۴۰۰	۱۱۲	۶۳	۴۷
..... ۱۴۰۱	۰۰۰	۷۴	۰۰۰
..... ابرکوه	۰۰۰	۲	۰۰۰
..... اردکان	۰۰۰	۱۵	۰۰۰
..... اشکذر	۰۰۰	۰	۰۰۰
..... بافق	۰۰۰	۲۱	۰۰۰
..... بهاباد	۰۰۰	۰	۰۰۰
..... تفت	۰۰۰	۱۲	۰۰۰
..... خاتم	۰۰۰	۰	۰۰۰
..... زارچ	۰۰۰	۰	۰۰۰
..... مروست	۰۰۰	۰	۰۰۰
..... مهریز	۰۰۰	۱۶	۰۰۰
..... میبد	۰۰۰	۰	۰۰۰
..... یزد	۰۰۰	۸	۰۰۰

۷-۲- تعداد مجاری و نازل های عرضه فرآورده های سوختی (دنباله)

نازل			سال و شهرستان
گازوییل	بنزین سوپر	بنزین معمولی	
... ۱۳۸۵
... ۱۳۹۰
... ۱۳۹۵
... ۱۳۹۷
... ۱۳۹۸
...	۳۰۵	۷۳۰ ۱۳۹۹
۳۲۵	۳۰۳	۷۴۲ ۱۴۰۰
۳۲۶	۲۹۵	۷۴۲ ۱۴۰۱
۲۶	۲	۳۱ ابرکوه
۷۲	۵۲	۱۲۶ اردکان
۰	۰	۰ اشکذر
۲۷	۱۶	۵۳ بافق
۰	۰	۰ بهاباد
۲۲	۲۰	۵۴ تفت
۰	۰	۰ خاتم
۰	۰	۰ زارچ
۰	۰	۰ مروست
۸۱	۲۰	۸۵ مهریز
۰	۰	۰ میبد
۹۸	۱۸۵	۳۹۳ یزد

ماخذ- وزارت نفت، معاونت برنامه ریزی.

۷-۳- شهرهای گازرسانی شده^(۱) خانوارهای تحت پوشش شبکه گازرسانی و شهرهای در حال گازرسانی در پایان سال

شهرهای در حال گازرسانی ^(۳)	شهرهای گازرسانی شده ^(۲)		سال و شهرستان
	تعداد خانوار	تعداد	
...	...	۱۴ ۱۳۸۵
...	...	۱۶ ۱۳۹۰
...	...	۱۹ ۱۳۹۵
...	...	۲۱ ۱۳۹۷
...	...	۲۱ ۱۳۹۸
.	...	۲۱ ۱۳۹۹
.	۲۹۰۶۳۰	۲۱ ۱۴۰۰
.	۲۹۰۶۳۰	۲۱ ۱۴۰۱
.	۱۰۸۲۴	۲ ابرکوه
.	۲۴۹۹۵	۳ اردکان
.	۵۹۵۸	۲ اشکذر
.	۱۳۴۵۴	۱ بافق
.	۲۷۷۷	۱ بهاباد
.	۶۲۵۵	۲ تفت
.	۶۶۱۷	۱ خاتم
.	...	۱ زارچ
.	...	۱ مروست
.	۱۰۳۴۳	۱ مهریز
.	۲۶۸۷۶	۳ میبد
.	۱۸۲۵۳۱	۳ یزد

(۱) تعداد شهر بر اساس تعاریف وزارت نفت می باشد.

(۲) شامل تمامی شهرهایی است که حداقل بخش‌هایی از آن، مصرف کنندگان گاز می باشند.

(۳) شامل شهرهایی می باشد که عملیات اجرایی گازرسانی در آن شروع شده است.

ماخذ- وزارت نفت، معاونت برنامه‌ریزی.

۷-۴- روستاهای گازرسانی شده^(۱) خانوارهای تحت پوشش شبکه گازرسانی و روستاهای در حال گازرسانی در پایان سال

روستاهای در حال گازرسانی ^(۳)	روستاهای گازرسانی شده ^(۳)		سال و شهرستان
	تعداد خانوار	تعداد	
...	...	۱۷ ۱۳۸۵
...	...	۹۱ ۱۳۹۰
...	...	۳۲۱ ۱۳۹۵
...	...	۴۹۰ ۱۳۹۷
...	...	۵۳۲ ۱۳۹۸
...	...	۶۳۲ ۱۳۹۹
۳۳	۴۷۵۰۲	۶۹۱ ۱۴۰۰
۲۷	۴۷۵۴۷	۷۱۶ ۱۴۰۱
۰	۴۷۸۵	۵۴ ابرکوه
۱۳	۲۴۳۹	۲۸ اردکان
۰	۳۶۰۵	۴۸ اشکذر
۰	۱۶۳۹	۵۲ بافق
۶	۲۵۳۱	۶۴ بهاباد
۶	۷۸۱۴	۲۶۱ تفت
۰	۴۰۰۵	۵۱ خاتم
... زارچ
... مروست
۰	۵۵۸۸	۱۱۰ مهریز
۲	۲۷۵۱	۲۸ میبد
۰	۱۲۳۹۰	۲۰ یزد

(۱) تعداد روستاها بر اساس تعاریف وزارت نفت می باشد.

(۲) شامل تمامی روستاهایی است که حداقل بخش هایی از آن، مصرف کنندگان گاز می باشند.

(۳) شامل روستاهایی می باشد که عملیات اجرایی گازرسانی در آن شروع شده است.

ماخذ- وزارت نفت، معاونت برنامه ریزی.

۷-۵- تعداد انشعاب گاز موجود^(۱) و مصرف کنندگان گاز طبیعی به تفکیک نوع در پایان سال

تعداد انشعاب (فقره)							سال و شهرستان
نیروگاه	پتروشیمی	کشاورزی	صنعتی	تجاری- عمومی	خانگی	جمع	
... ۱۳۸۵
... ۱۳۹۰
... ۱۳۹۵
... ۱۳۹۷
... ۱۳۹۸
... ۱۳۹۹
...	۲۶۷۹۸۱ ۱۴۰۰
...	۲۷۷۴۵۱ ۱۴۰۱
...	۱۴۱۹۲ ابرکوه
...	۲۲۸۳۲ اردکان
...	۹۶۰۶ اشکذر
...	۱۲۱۸۵ بافق
...	۵۴۱۱ بهاباد
...	۲۵۹۷۳ تفت
...	۹۷۴۶ خاتم
... زارچ
... مروست
...	۲۱۸۳۵ مهریز
...	۲۴۸۱۱ میبد
...	۱۳۰۸۶۰ یزد

۷-۵- تعداد انشعاب گاز موجود^(۱) و مصرف کنندگان گاز طبیعی به تفکیک نوع در پایان سال (دنباله)

مصرف کنندگان								سال و شهرستان
حمل و نقل	نیروگاه	پتروشیمی	کشاورزی	صنعتی	تجاری- عمومی	خانگی	جمع	
...	۱۳۸۵
...	۱۳۹۰
...	۱۳۹۵
...	۱۳۹۷
...	۱۳۹۸
...	۱۳۹۹
۴۹	۲۷	.	۴۷۱۹	۲۶۸۳	۳۹۰۵۹	۴۵۶۴۳۹	۵۰۲۹۷۶	۱۴۰۰
۹۶	۳۴	۴	۴۷۴۶	۳۵۹۹	۴۸۱۳۵	۴۸۰۷۴۹	۵۳۷۳۶۳	۱۴۰۱
۵	۱	۳	۱۸۶	۱۰۰	۲۲۸۸	۲۱۲۷۰	۲۳۸۵۳	ابركوه
۶	۳	.	۱۵۲	۳۱۴	۳۸۶۵	۳۶۴۲۶	۴۰۷۶۶	اردكان
۴	۴	.	۹۷۷	۳۱۸	۱۹۱۹	۱۸۶۰۶	۲۱۸۲۸	اشكذر
۱	.	.	۲۳	۲۳	۹۸۰	۲۰۳۵۷	۲۱۳۸۴	یافق
۱	.	.	۳۷	۱۱	۵۶۵	۶۶۳۵	۷۲۴۹	بهباد
۷	۲	.	۴۴۶	۲۸۲	۲۴۲۲	۳۰۹۰۲	۳۴۰۶۱	نفت
۲	.	.	۱۱۶	۱۵	۶۳۱	۷۴۸۴	۸۲۴۸	خاتم
۴	۱	.	۱۱۶	۲۱۴	۱۰۵۰	۸۳۶۳	۹۷۴۸	زارچ
...	مروست
۱۴	.	۱	۳۳۴	۳۶۱	۲۷۱۵	۲۸۴۴۰	۳۱۸۶۵	مهریز
۶	۳	.	۱۷۲	۵۹۳	۵۰۲۴	۴۶۹۰۶	۵۲۷۰۴	میبد
۴۶	۲۰	.	۲۱۸۷	۱۳۶۸	۲۶۶۷۶	۲۵۵۳۶۰	۲۸۵۶۵۷	یزد

(۱) انشعاب‌هایی که هنوز به مرحله بهره‌برداری نرسیده است را نیز شامل می‌شود.
 ماخذ- وزارت نفت، معاونت برنامه‌ریزی.

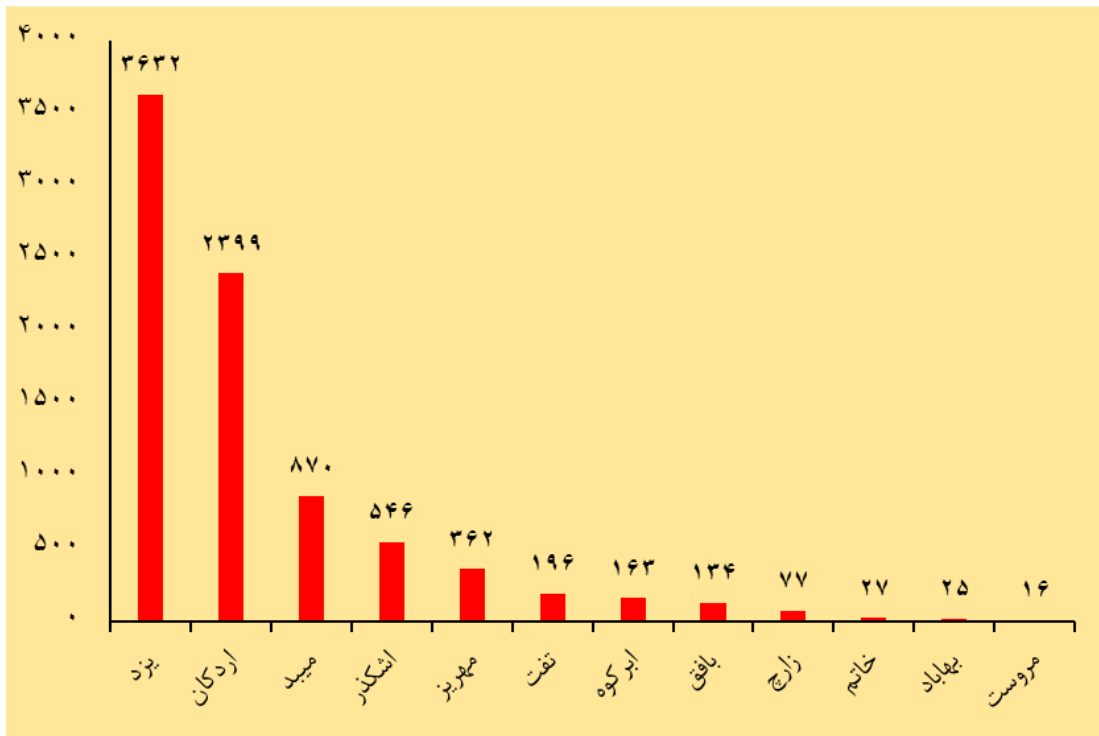
۶-۷- میزان مصرف گاز طبیعی به تفکیک نوع در پایان سال (میلیون متر مکعب)

سال و شهرستان	جمع	خانگی	تجاری-عمومی	صنعتی	کشاورزی	پتروشیمی	نیروگاه	حمل و نقل
..... ۱۳۸۵
..... ۱۳۹۰
..... ۱۳۹۵
..... ۱۳۹۷
..... ۱۳۹۸
..... ۱۳۹۹
..... ۱۴۰۰	۷۶۸۱	۸۲۳	۱۵۰	۳۸۹۹	۳۹۹	.	۲۲۸۱	۱۲۸
..... ۱۴۰۱	۸۴۴۹	۸۸۳	۱۶۹	۶۱۳۸	۴۳۰	.	۲۷۱۹	۱۳۱
..... ابرکوه	۱۶۳	۳۹	۷	۹۷	۸	.	۶	۶
..... اردکان	۲۳۹۹	۵۸	۱۱	۱۷۶۰	۳	.	۵۵۵	۱۲
..... اشکذر	۵۴۶	۲۲	۵	۳۹۶	۱۰۸	.	۱۲	۲
..... بافق	۱۳۴	۳۱	۴	۹۵	۲	.	.	۳
..... بهاباد	۲۵	۱۳	۲	۸	۲	.	.	۱
..... تفت	۱۹۶	۴۶	۱۰	۹۱	۳۱	.	۱۱	۸
..... خاتم	۲۷	۱۶	۲	.	۷	.	.	۲
..... زارچ	۷۷	۱۷	۴	۲۷	۱۳	.	۱۱	۶
..... مروست	۱۶	۱۰	۱	.	۳	.	.	۲
..... مهریز	۳۶۲	۴۹	۱۰	۲۵۹	۳۰	.	.	۱۴
..... میبد	۸۷۰	۷۳	۱۳	۷۶۴	۶	.	۷	۸
..... یزد	۳۶۳۲	۵۰۸	۱۰۰	۶۳۱	۲۰۸	.	۲۱۱۷	۶۹

ماخذ- وزارت نفت، معاونت برنامه ریزی.

(میلیون متر مکعب)

۱- ۷- مقدار مصرف گاز طبیعی استان یزد

مبنا: جدول ۶-۷